

ρια. "Ελεγόν τινες ότι ο κόσμος έκπινάσσων τὰ παλαιά του ράκη ἡθέλει παντοῦ νὰ περιβιηθῇ τὸν λευκὸν ἐπειδύτην τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἀνεφάνη, κυρίως εἰπεῖν, ἡ Κελπορωματικὴ τέχνη. Διαδέχεται τὸ Λατινικὸν ὑφος, διατρέχει περιόδον συγκρατισμοῦ καὶ προστοιμάζει τὸν γοτθικὸν γραμματήρα, διατείχει ἀνεψάνη περὶ τὰ μέσα του ΙΒ' αἰώνος.

ΜΕΡΟΣ Ε'. — ΓΟΤΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. ΚΑΤΑΓΩΓΗ, ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ ΓΟΤΘΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.

Τὸ ἀρχιτεκτονικὸν ὑφος τὸ διόπιον διαδέχεται τὸ Ρωμαϊκόν, ἐκλήθη Γοτθικὸν — Αὕτη ἡ ὄνομασία εἴνε πιθανώτατα Ἰταλικῆς καταγωγῆς καὶ ἐτέθη ἐν γρήσει ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων τοῦ τέλους τῆς Ἀναγεννήσεως: τοῦ Παλλαδίου καὶ τῶν συγγρόνων κύτου, οἵτινες τὴν ἐγκρατήρισκην ως γοτθικὴν ἀρχιτεκτονικήν, ἦν ἔθεωρησαν βάρος, ὡς στερεούμενην πάσης αξίας. — Η πρόληψις αὕτη, ἦν μόλις καὶ μετά βίκης ἡδυνάθη, δ κόσμος νὰ ἐννοήσῃ, ἐπέπρωτο ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρηθῇ ὑπάρχουσα καὶ νὰ ὑποστηριχθῇ μάλιστα, εἰς τρόπον ὥστε καὶ νὰ φανατίσῃ τοὺς ὑπαδούς τῆς τοιαύτης γνώμης. Εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ XVIII αἰώνος σοφός τις διακεκριμένος ὁ Petit-Radel, μελετᾷ τὰ μέσα δι' ὃν θὰ ἡδύνατο νὰ καταστρέψῃ, ταχέως καὶ γωρίς μεγάλην δαπάνην, τὰ ἔργα ταῦτα τὰ ἀληθῆς γοτθικά, τὰ διοικαὶς τοὺς διφθαλμούς του ἀτιμάζουν τὸ γαλλικὸν ἔξαφος. — Ο τρόπος τὸν διόπιον δεικνύει εἰς ἐν περιεργον ὑπόμνημα ἡτο τῷ ὅντι ἐκ τῶν μᾶλλον προκτικῶν, ἀπλοῦς, πνευματώδης καὶ εὐώνος. Προσποθέτει ἐρεύνας οὐχ ἡττον ἐπιμόνους καὶ μετ' ἐπιστασίας γενομένας καὶ οἱ Νορμανδοὶ οἱ κατακλύσαντες τὴν χώραν θὰ λυποῦντο διότι δὲν ἔτυχον νὰ γνωρίσωσιν αὐτὸν ἐν καιρῷ.

Εἶνε περιττὸν νὰ τὸν περιγράψωμεν, ἀλλ' οἰκδήποτε καὶ διὰ εἰνὲ ἡ γνώμη ἦν ἔχει τις περὶ τῆς τέχνης καλουμένης γοτθικῆς, μόλις ἀποθέσινε ἀναγκαῖον νὰ εἴπῃ ότι οἱ Γότθοι δὲν ἀναμιγνύονται ποσῶς εἰς τὰ περὶ αὐτὴν ἔργα. Τὸ τεύλασμένον τούς δὲν εἰναι τὸ μόνον στοιχεῖον τοῦ νέου σχήματος: ἀλλ' ὅπως δήποτε εἴνε τὸ στοιχεῖον τὸ μᾶλλον ἐμφαντικόν ἡγεμονεύει, ἐνῶ ἀλλοῦ εἴνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον κατὰ σύμπτωσιν μόνον παρεμπίπτον. — Οὕτω, ἔξηγεται διατὶ οἱ ἀλλοι ἔδωκαν εἰς τὸ γοτθικὸν σχῆμα τὸ ὄνομα pointed style. Ἀλλ' ὑποδείξωμεν κατὰ πρώτον πῶς ἡ γοτθικὴ τέχνη διεδέχθη τὴν ρωμαϊκήν, συνοικίζοντες τὴν θεωρίαν του Κούκερ.

Απὸ τοῦ τέλους του X αἰώνος οἱ ἀρχιτέκτονες ὑπελόγιζον τὴν ἀξίαν τῆς οἰκοδομῆς ἐκ τῶν κυρίων θόλων, τῶν ὑψηλῶν ὄσον καὶ στερεῶν. — Ήδη ὅσον περισσότερον ὁ θόλος εἴνε ὑψηλός,

τόσον οἱ κίνδυνοι τῆς καταρρεύσεως αύτοῦ εἶνε μεγάλοι. — Οι κτίσται δὲ τῶν θόλων, παρετήρησαν ότι συνεπέχ τῆς ὀθόνησεως τοῦ θόλου, οἱ θόλοι οἱ ἔθραύνοντο ἢ ἔτεινον πάντοτε πρὸς θραύσιν εἰς δύο στρεπτα, ἐγκλονότι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τόξου. Σον εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ τόξου, ἐγκλονότι εἰς τὸ ἄκρον ἐκάστου τετάρτου τοῦ κύκλου, ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν τῆς κλειδός. — Διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τις τὴν κλειδάκα πάρο τοῦ νὰ χαμηλώσῃ ἐκ τῆς θέσεώς της, ἐφαντάσθησαν νὰ τὴν ὑψώσωσι πέραν τοῦ σημείου, εἰς δὲ θάυβοῦτο κατὰ φυσικὸν λόγον. "Οπως δὲ τὰ τόξα τοῦ κύκλου μὴ θλασθῶσι εἰς τὰς πλευράς, ἐφαντάσθησαν νὰ τὰ ἀνορθώσωσιν, ὅπερ ἀλλώς τε ἦτο ἡ συνέπεια τῆς πρώτης μεταβολῆς τῆς ὑπερυψώσεως τῆς κλειδός· καὶ τοιουτορόπως θά είχον θόλον ἐσγηματισμένον οὐχὶ ὑπὸ ἐνὸς μόνου τόξου, ἀλλ' ὑπὸ δύο, ἀτινα ἐθλῶντο ύπὸ τῆς κλειδός.

Ἐξ αὐτῆς τῆς τελειοποιήσεως τῆς οἰκοδομῆς, τὸ εὐφάνταστον πνεῦμα τῶν καλλιτεχνῶν ἀρχιτεκτόνων, συνήγαγε θυμασίαν ἀνάπτυξιν αἰσθητικήν.

Ἐν τούτοις, βλέπει τις ὅτι ἡ γοτθικὴ τέχνη εἶνε τέγχη τῆτις οὐ μόνον διεδέχθη τὴν ρωμαϊκήν ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ, ἀλλ' ἐξήγηθη ἐκ τῶν κόλπων αὐτῆς ὡς εἰπεῖν, ὡς θυγάτηρ τῆς ἡ ἀδελφή· Τοῦτο δύναται τις εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῆς μορφῆς ἦν ἔλαθεν προσόντος τοῦ χρόνου διαδοχικῶς ἡ γοτθικὴ τέχνη, ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς.

Εἰς τὰ πρώτα μνημεῖα, τὰ ἰδρυθέντα κατὰ τὸ νέον σχῆμα, ἡ ἀψίς μόλις φάνεται θλωμένη ἐν σπέρματι εἰσέτι. Ο XII αἰώνιον χρονικοῦ μεταβατικὸν σχῆμα, καὶ μόνον βαθμιαίως καὶ κατ' ὅλιγον λαμβάνει τὴν μορφήν της τὴν ἀληθῆ εἰς ἀνάστημα τέλειον.

(Ἔπειται συνέχεια).

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ *)

"Αλλοτε ἡ τέχνη δὲν ἐδιδάσκετο ως τὴν σήμερον. Η τέχνη ἐδιδάσκετο εἰς τὸ ζωγραφεῖον. Οι μαθηταὶ ζωγριζοῦνται τὰ χρώματα, ἐπειτα νὰ σχεδιάζωσι καὶ κατόπιν νὰ χειρίζωνται τὰ χρώματα ζωγραφοῦντες καὶ ἀντιγράφοντες ἔργα τῶν διδασκάλων παρ', εἰς ἐμπλήκτευον. "Ωστε τινὰ τῶν ἐλαττωμάτων ἡ τῶν ἀρετῶν τῶν διδασκάλων φαίνονται καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν μαθητῶν. Εν τῇ ἀναγεννήσει τῆς Νεοελληνικῆς τέχνης βλέπομεν ότι δὲν

*) Συνέχεια.

τός τρόπος, ή αὐτὴν τεχνοτροπίαν δηλασθή, ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ ἐσχηματίσει σχολήν, ἥν ὄνομά ζουμεν 'Επιταγματικήν, ἡς σχολάρχης εἶναι ὁ Παναγιώτης Δοξαρᾶς. 'Επισήμως γνωρίζουμεν ὅτι ὁ Παναγιώτης ἔδιδάχθη τὴν τέχνην εἰς Βενετίαν, ὁ Παναγιώτης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ του Νικολάου, τοῦ τελειοποιηθέντος ἐν Ἐνετίᾳ καὶ διδάχαντος ἐν Ζακύνθῳ τὸ πρῶτον τὸν Κουτούζην ὅστις ἐτελειοποιήθη ἐπειτα μὲ τὴν τέχνην τοῦ Τιέπολο ἐν Βενετίᾳ καὶ ὁ Κουτούζης ἔδιδαχε τὸ πρῶτον τὸν Καντούνην. "Οταν ὁ Κουτούζης ἔκλεισε τὰς θύρας τοῦ ζωγραφείου του εἰς τὸν Καντούνην, ὁ Καντούνης ἔχειριζετο τὰ κράματα· κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Κουτούζη καὶ ὁ Καντούνης ἀντέγραψε τὰ ἔργα τοῦ Κουτούζη κατ' ἀργάς δουλικῶς, ἐπειτα ἐμιμεῖτο αὐτὰ τέλευθέρως. Βλέπειν ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν λιτανείαν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου ἐμιμήθη διὰ νὰ κάμη τὴν λιτανείαν τῶν Ἅγιων Πάντων. Κι' ἡ λιτανεία ἡ ἀποτεφρωθείσα, ἦτο μάμης τῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου. Τὴν λιτανείαν ταύτην, πολὺ ώραίαν, εἴχουμεν ἡμεῖς, ὅτε τὸ πρῶτον ἤλθομεν εἰς Ζακύνθον.

Μία ἄλλη σύμπτωσις. 'Ο Παναγιώτης Δοξαρᾶς, ὡς εἶδομεν, ἦτο θαυμαστής τοῦ Παύλου Βερωνέζ, καὶ ὁ Κουτούζης ἡκολούθει τὴν σχολὴν τοῦ Τιέπολο. 'Ο Tiepolo εὗτος ωνυμάσθη παρά τινων ὁ μεγαλείτερος ζωγράφος, ὃν εἶχε τόπος ἡ Ἐνετίξ, ὡς ἔχων τὰς γνώσεις τοῦ Ραφαήλου καὶ τοῦ Poussin καὶ ἐφάρμιλος τοῦ Παύλου Βερωνέζ (¹). 'Ο Τιέπολο λοιπὸν, ἦτο θαυμαστής τοῦ Παύλου Βερωνέζ ὡς ἦτο ὁ Παναγιώτης Δοξαρᾶς. 'Αδελφωμένα ἡσαν τὰ πνεύματα τοῦ Tiepolo καὶ τοῦ Βερωνέζ καὶ σύδεις περισσότερον τοῦ Tiepolo ἐγενίκευσε καὶ προσφίλεις κατέστησε τὰς γχριέσσας ἴδεας τοῦ Βερωνέζ (²).

Βλέπομεν μίαν ἐνότητα τῆς συρρᾶστῶν Δοξαράδων ἡ τῆς 'Επιταγματικῆς, ὡς ἡμεῖς τὴν ὄνομάζομεν.

'Ο Κουτούζης καὶ ὁ Καντούνης φιλοτεχνοῦντες καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς εἰκόνας, καὶ ὅποιαι τόσους ἀηδῶς εἰκονίσθησαν ὑπό τινων ἀμαθῶν ἀγιογράφων, ἔζωσαν νέαν ζωὴν ἰδεώδη. 'Ο καλλιτέχνης δύναται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ποταπὰ ἀντικείμενα νὰ ἐγγράψῃ τὴν εὐαίσθησίαν τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, ἡς εἶναι κάτοχος. "Αλλως τε ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς τέχνης συνίσταται εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῆς διερμηνείας, ἥν διδομεν εἰς τὰ ἀντικείμενα καὶ σύγιτεις τὴν οὐσίαν τῶν ἀντικειμένων, ἥτις ἐκ φύσεως εἶναι κοινὴ εἰς πάντας. "Ἐχοντες

1) Πρβλ. G. Boito : Site d'un artiste, σελ. 38.

2) Πρβλ. Zanetti : Pittura Veneziana τόμος B' σελ. 600.

ὑπ' ὄψιν τοὺς γρόνους καθ' ὃν ἡκμαζον, τὸ περιβάλλον, τὸ ἀργυρό, δὲν ἡδύγαντο νὰ κάψωσι περισσότερον οἱ Δοξαράδες, ὁ Κουτούζης καὶ ὁ Καντούνης.

'Ο Καντούνης εἰργάσθη περισσότερον τοῦ Κουτούζη. Τὰ ἔργα καὶ τῶν δύο τούτων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν εἶναι ἔξια λόγου. Δυστυχῶς εἰργάζοντο ἐνίστε ἐν βίᾳ, alla presta καὶ οὕτως ἐνίστε συγματά τινα καὶ οἱ ἔκραι εἶναι ἔπειγοντο. 'Ο Καντούνης εἶναι γονιμώτερος τοῦ Κουτούζη διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν κινήσεων καὶ τῶν γειρονομιῶν. 'Αμφότεροι εἰχον ιδεικιτέρου φιλοκαλίαν καὶ τέχνην περὶ τὴν ἀντιγραφήν, ἀποδίδοντες εἰς τὰ ἀντιγραφάρμενα ἔργα γχριέστατα συγματά, στάσιν διάφορον, προσθέτοντες δὲ προσέτι ἡ ἀραιοῦντες πρόσωπα ἐκ τῶν πρωτοτύπων, οὕτως ὥστε κι ἀντιγραφαὶ ἐρχινούντο ἔργα ἐνίστε. Περὶ τὸν γρωματισμὸν εἶχε τόσον μεγάλην δεξιότητα, ὥστε διὰ δευτέρας ἐπιβολῆς συνετέλουν τὸ ἔργον, πολλάκις δὲ διὰ τῆς πρώτης, alla prima. ὡς φάνεται εἰς πολλὰ τῶν φιλοτεχνημάτων αὐτῶν. 'Η ἐποικασία τῆς ὄθηνης, imprimitura, ἐγίνετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἐρυθρὰς ωγραῖς, καὶ ὁ ἐρυθρὸς οὐτος γρωματισμός, ἐγρησίμευεν ἐνίστε ὡς βάσις τῶν πρεσώπων καὶ ἔκραι, ἔτινας ἐπύμπον ἔργοιστα διὰ πρώτης περιβολῆς. Καὶ κύτη ἡ imprimitura τῶν ἐνίστε ἡτο λεπτή. Αὐτὰ συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ φίεισιν πολλάκις τῶν εἰκονογραφιῶν τῶν καὶ νὰ τρίβεται ὁ γρωματισμός. "Ἐπειτα εἰς τὴν imprimitura προσέθετον γύψον πολλάκις. Τοῦ Νικολάου Δοξαρᾶς ὁ γρωματισμὸς εἶναι ζωηρότερος, ἀλλ' ἀν εἰς εἰκόνας τινάς τοῦ τε Κουτούζη καὶ Καντούνη λείπει ἡ διαφραγματικὴ ζωηρότητα τοῦ γρωματισμοῦ. τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τῆς μίκεως καὶ τοῦ γειρισμοῦ τῶν γρωμάτων τῶν ἡμετέρων καλλιτεχνῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀμαθείας τῶν ἐπιτρόπων ἡ ὑπηρετῶν τῶν ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἐνίστε καθορίζουσι τὰς εἰκόνας διὰ λινελαίου βρασμένου, ἀγνοοῦντες ὅτι τοῦτο ἔχει τὴν ιδειότητα νὰ μακρινῇ τὰς εἰκόνας. "Ολοὶ ἀλείφουσι τὰς εἰκόνας ἀτέχνως διὰ ἐλεινῆς βερνίκης. 'Εννοεῖται ὅτι τὸ ἀγράρητημα τοῦτο ἐπραξκαὶ οἱ ἐπιτρόποι πολλάκις ἐπὶ τῶν εἰκόνων αὐτῶν, κατὰ καιρούς, νομίζοντες μάλιστα ὅτι τὰς διαστάζουσι.

'Ο Καντούνης δὲν ἐμιμήθη τὸν Κουτούζην μόνον εἰς τὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ξέλλα. Καὶ τοῦ Καντούνην ἡ κόρυφωσις ἥτις γυναικοπρεπής, ἀνάρμοστος εἰς ἵερά. 'Ενεδύετο πολυτελέστατα, τὰ ράσα του ἡσκαν μεταξωτὰ καὶ κοντά. 'Εφόρει πῖλον πλατύγυρον. 'Ητο ὑψηλος ἀναστήματος καὶ ἐπιβλητικοῦ. Εὔειδής, εὔσαρκος, ροδόγρους, φιλόκαλος καὶ φιλάρεσκος. Πολὺ ἔρρεπε πρὸς τὴν τρυφὴν καὶ ἡδονήν. Εἰς ἔκρον ἥτο πολυηρός, ἀνδρεῖος καὶ φιλαλήθης. Φίλος εἰλικρινής, εὐγνώμων, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ μην-

Μινέδην Παπαθεόρου

σικακος. Έλεγμων και φιλόπτωχος εις τοιούτον βαθμόν, ώστε σχεδὸν ἐπένετο. "Οτε κατὰ τὰ Θεοφάνεια περιήρχετο με τὸν ἀγιασμὸν εἰς τὰς οἰκίας, πρῶτον ἐπορεύετο εἰς τοὺς πλουσίους και ἀκολούθως εἰς τοὺς πτωχούς, ἵνα διανείμῃ τὰ γερήματα, ἀπερ ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἔλαυθανεν. Έκόσμει κατὰ μίμησιν τοῦ Κουτούζη τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾧ ἐφημέρευε πολυτελῶς, μὲ πολλὰ ακρία και τεχνητὰ ἄνθη. Ἐγθρὸς ἡτο τῆς ἐν γρήσει ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς και τῆς βυζαντινῆς ἀγιορεφίας. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦθελε τὴν ιταλικὴν μουσικὴν ως και τὴν ιταλικὴν ζωγραφίαν. Εν τῇ ἐκκλησίᾳ αὗτοῦ ἔψαλλεν ὁ ιδιος, οἱ δὲ ὑπάλται ἔψαλλον ώς ψάλλουσιν εἰς τὰς δυτικὰς ἐκκλησίας μὲ μουσικὴν ὥραίν τιτανικήν, διὰ νὰ συγκινηθῇ ὁ ἐκκλησιαζόμενος και νὰ ἐπταται ἡ ψυχὴ του εἰς τὸν πόδα τοῦ Ὑγίστου, ως ἔλεγεν. Ο Καντούνης ἐπίσης ἡτο ἐν φύσεως πεπροικισμένος μὲ φωνὴν λίγην ἐμπελῆ. Απὸ τοῦ ἔμβωνος ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐγλώττως και ποιητικῶς. Αἱ ιεροτελεστίαι τοῦ Καντούνη, ως αἱ τοῦ Κουτούζη, ἤσκαν μεγαλοπρεπεῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾧ ἐφημέρευεν. ἦθελον νὰ δείξωσιν διὰ ἡσαν καλλιτέχναι.

Ο Καντούνης ἀπέθανε τῇ 25 Απριλίου 1834.

Ως καταρχάνεται ἐν τοῖς σημειώμασιν ἡμῶν τὸ ὄνομα Δοξαρᾶς συνεδέθη σὺ μόνον μετά τῆς Κερκύρας και Ζακύνθου, ἀλλὰ και μετά τῆς Λευκάδος. Εν Λευκάδι μαλιστα, ως εἶδομεν, εἰς τὸν Νικόλαον Δοξαρᾶν τῷ 1761 Δεκεμβρίου 27, ἀνετέθη ἡ ζωγράφισις τοῦ Νάρθηκος τοῦ ἐν Λευκάδι ναοῦ τοῦ Ἅγιου Μηνᾶ. Ο Δοξαρᾶς ἔμενε τόπε ἐν Ζακύνθῳ. Λοιπόν, δι Νικόλαος Δοξαρᾶς ἔγραψεν διὰ τὸν ἑρθέντα ναὸν τὸν "Ἄγιον Μηνᾶν πρὸ τοῦ τυράννου, τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς; του και τοῦ; Εὔχηγελιστάς. Περίεργον εἶναι ὅτι, κατὰ τὸ ἔτος καθ' ὃ οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας συνεργάσθησαν μετά τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Νικόλαον Δοξαρᾶν νὰ ἴστορίη τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἅγιου Μηνᾶ, τὸ ἔτος ἐκεῖνο, τῷ 1761, ἐγεννήθη ἐν τῇ ίδιᾳ νήσῳ Λευκάδι ἄλλος καλλιτέχνης, δι Σπυρίδων Βεντούρας, διστις ἀπέθανε τῇ 18 Ιουνίου τοῦ 1835, ἐν πεφίπου ἔτος μετά τὸν Καντούνην. Η φήμη τοῦ Δοξαρᾶ και ἐν Λευκάδι εἶχε στερεωθῆ: τὰ ἔργα του ἐθυμηθέζοντο και ἐκεῖ ἐκεῖ. Και ἐκεῖ ἡ νέα τέχνη ἐκυρίευε τὰς καρδίας πάντων. Ο Σπυρίδων Βεντούρας, εξ ἀπολῶν ὄντων ἔδειξε τοσαύτην κλίσιν πρὸ τὴν ζωγραφικήν, ώστε μόνη διασκέδασις του ἦτο τὸ ἱγνογραφεῖν. Είκοσαετής ὥν, μετέθη εἰς τὴν Ἐνετίαν, ἐνθι διέμεινεν ὀλόκληρον διεκατείαν σπουδάζων τὴν ζωγραφικήν. Επανελθὼν καλλιτέχνης δόκιμος ἥρξατο νὰ ἐργάζηται και ἐκόμησε ἐκκλησίας και οἰκίας διὰ λαμπρῶν ἔργων. Οι Λευκάδιοι ναοὶ εἰπιδεικνύουσι τὰς ἔξης εἰκόνας του. Εἰς τὸν "Άγιον Νικόλαον εἶναι ἡ "Υπαπαντὴ και τὰ Θαύματα τοῦ "Άγιον Νικολάου, δι Αιτηὴ δεξηγῶν τὸ ὄνειρον εἰς τὸν Ναΐου χοδονόσορα, δι Γάμος ἐν Καρῆ (ἀντίγραφον τοῦ Βερού), δι «οἴκος πατρός οίκος ἔμποροίν», δι Σαμαρείτης, Μαρία μη μοῦ ἀπτου. Εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἅγιου Μηνᾶ: "Ο πιωχὸς Σαμαρείτης, δι «μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμον. Και εἰς ἄλλας ἐκκλησίας ὑπάρχουσι ἔργα του. Εν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἀπογόνων τοῦ Βεντούρα διασκέπονται ωραῖαι εἰκόνες, οἵον αἱ προσωπογραφίαι του κόμητος και κομήστης Ορίο συμβούλου τοῦ Αύτοκράτορος τῆς Ρωσίας γενόμεναι τῷ 1802, μία γυνὴ γυμνὴ καταλεκτιμένη και ἄλλαι τινες εἰκόνες ἐπίσης ωραῖαι.

Ο Βεντούρας διεκρίνετο εἰς τὰς λεπτουργίας ως καταρχάνεται ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ τῶν θυματῶν τοῦ "Άγιον Νικολάου. Θεωρεῖται ως τὸ τελευταῖον ἔργον αὐτοῦ «Τὸ ἄρον τὸν κρεββατόν σου και περιπάτει» τὸ εύρισκόμενον ἐν τὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Η φήμη τοῦ Λευκαδίου καλλιτέχνου δὲν ἔθερανε νὰ ἔξελθῃ τῆς μικρᾶς γενετείρας πατρίδος αὐτοῦ, οὕτω δὲ συγγάκις προσεκάλουν αὐτὸν πολλαχόθεν μὲ ἀδράς ἀμοιβάς, ἵνα διὰ τοῦ χρωστήρος του στολίσῃ ἐκκλησίας. Διὸ και ἐν Κερκύρᾳ καθὼς και ἐν Κεφαλληνίᾳ και ἄλλαχοι ὑπάρχουν εἰκόνες του.

Πάρις

Αχιλλεύς

ΕΡΓΑ Γ. ΒΡΟΥΤΟΥ

Προσκληθεὶς δέ ποτε παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ
ίνα τεγχνουργήσῃ ἐν φυσικῷ μεγέθει τὴν εἰκόνα
του τοσοῦτον ἐπιτηδείως τὴν ἔγραψεν, ὡστε
τύραννος ἔδωκεν αὐτῷ διπλασίαν τιμὴν τῆς
συμφωνηθείσης¹⁾, ἀλλ’ ὡς μᾶς ἐθεβαίωσεν
σεβαστὸς φίλος τῆς Λευκάδης, ὁ Ἀλῆ Πασᾶς;
φοβηθεὶς μὴ διαδοθῇ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ τόσον πι-
στὴ ἡ φυσιογνωμία του εἶχεν ἀποφασίσει τὴν
ἔξοντωσιν τοῦ καλλιτέχνου κατὰ τὸ σύστημα
του τυράννου τῆς Ἡπείρου. Ἀλλ’ ὁ Βεντούρας
προειδοποιηθεὶς παρὰ χριστιανοῦ φίλου του τε
Ἀλῆ Πασᾶ καὶ ἔαυτον, ἀγένθαλε τὴν ἐντελῆ
ἀποπεράτωσιν τῆς εἰκόνος καὶ κρύφα ἀπέδρα.
φέρων ὅμως μεθ’ ἔαυτον ἵχνογράφημα του Ἀλῆ
Πασᾶ, μετέβη εἰς Κέρκυραν, ἔθικ ἔγραψε νέαν
εἰκόνα, ητις πωληθεῖσα ἀδρῶς ἐν Ἰταλίᾳ ἔγρη-
σίμευσεν ὡς πρότυπον διὰ τὰς κυκλοφορηθείσας
του τυράννου ἔκείνου εἰκόνας.

Καὶ ὁ Βεντούρας εἶγε τὰς ἴδιοτροπίας του,
ἀποτέλεσμα τῆς φιλοζωΐας του. Λόγου γάριν φο-
ρούμενος μάκπως γάστη τὴν ὄρασίν του διῆγε βίον
ὄντως μοναχικόν· ἡ αὐτάρκεια καὶ λιτότης αὐ-
τοῦ ἦτο μεγαληνή σύδεπτοτε ἔπινεν οἶνον ἡ ἄλλα
πνευματώδη ποτά, ἀπέφευγεν ἐντελῶς τὸ ἄλλα
κλπ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

1) Ὁρα Σ. δὲ Βιάζη: Νεοελληνικά, ἐν τῷ πε-
ριοδικῷ Ἀθηνῶν Ἐδδομάς ἔτος Α' φυλ. 19 τοῦ ἔτους
1884.

Η ΣΚΛΑΒΑ

I

Στὴν ἐξώπορτα, κάτω ἐς τὰ τείχη
ποὺ φυλάνε σεράγγια τζαμιά,
δ’ ἀράπις τὴν φέρνει τὴν νιά
κηνυγῶντας χρυσόφλωρη τύχη.

— Μιὰ βρυσοῦλα... κ’ ἐγώ κουρασμένη
ἄχ! λιγάκι νά πιῶ.
ἡ ντροπή τὴν καρδιά μοῦ βαραίνει,
τὸ δισάκι μοῦ κόδει τὸν ὄμο
ποῦ μ’ αὐτά ξενυχτῶ
ἐς τῆς σκλαβιᾶς τὸν ἀνήλιο δρόμο —

Ἐξαπλώθη ἐς τὴν χλόη... οἱ ἥχοι
τῆς βρυσούλας ὡσάν νά κυλοῦν
τ’ ὄνειρό της, τὰ μάτια σφαλοῦν
νά μὴ βλέπουν τὴν μαύρη της τύχη

II

Ἐκοιμᾶτο... δειλὰ γυμνωμένος
ὁ κρινόλευκος γέρνει λαιμός...
τὴν πωλοῦσεν ὁ μαῦρος κ’ ἐμπρὸς
φάνει κάπιος γλυκόστομος ξένος.

— Εἶσαι ἐσύ τὸ ἀτίμητο κᾶτι
ποὺ ζητοῦσα ναύρω·
τὸ χρυσό μου ἀφῆκα κρεβάτι
καὶ κιθάρα κρατῶντας ἐς τὸν ὄμο
χρόνια ψέλνω γυρνῶ
ἐς τοῦ ὡραίου νά φθάσω τὸν δρόμο —

Νιός σάν ἄγγελος ὑπρός της γυρμένος
τῆς σκορπῆ λευθεριᾶς μουσική,
καὶ αὐτή ὄνειρεύετο ἐκεῖ
ὅσα λέγει ὁ γλυκόστομος ξένος.